

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศและได้ย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ในระหว่าง พ.ศ. 2518-2523 ก่อนวันสำมะโน และเป็นครัวเรือนซึ่งมีภรรยาอายุระหว่าง 15-49 ปี โดยมุ่งศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ วิธีการทางสถิติที่ใช้มี 3 วิธี คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์อิทธิพล และการวิเคราะห์การจำแนกหมู่

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครัวเรือนส่วนบุคคลที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2523 ซึ่งมีภรรยาอายุระหว่าง 15-49 ปี จำนวน 3251 ครัวเรือน โดยอาศัยข้อมูลตัวอย่าง 1 เปอร์เซ็นต์ จากโครงการสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2523 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ดังนี้คือ

1. ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ อาชีพ การศึกษา การคุมกำเนิด ภูมิลำเนาเดิม มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือนเข้ากรุงเทพมหานคร

2. การอธิบายปัจจัยการย้ายถิ่นของครัวเรือน โดยวิธีการถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์อิทธิพลและการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ น่าจะให้ผลสอดคล้องกัน

ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือนเข้ากรุงเทพมหานครใน พ.ศ. 2523 สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1.1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ จากการวิเคราะห์เพื่อหาอิทธิพลทางตรงต่อการย้ายถิ่นโดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ซึ่งให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน ดังนี้

<u>ลำดับที่</u>	<u>ปัจจัย</u>	<u>สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน</u>
1	ภูมิลำเนาเดิมอยู่นอก เขตเทศบาล	0.460
2	ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตเทศบาล	0.327
3	จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	0.201
4	อายุของภรรยา	-0.066
5	การคุมกำเนิด	-0.041
6	อาชีพของสามีกลุ่มที่ 2	0.041
7	อาชีพของภรรยากลุ่มที่ 4	-0.031

ปัจจัยทางประชากร ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการย้ายถิ่นคืออายุของภรรยา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่าสตรีที่ย้ายถิ่นเป็นผู้อยู่ในวัยหนุ่มสาวในวัยแรงงาน มีโอกาสเลือกงานในเมืองหลวงได้มากกว่า หรือเป็นการย้ายตามหัวหน้าครัวเรือนที่ต้องย้ายตามตำแหน่งหน้าที่การงาน สำหรับปัจจัยทางประชากรที่ไม่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นได้แก่ อายุของสามี

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการย้ายถิ่นคืออาชีพของสามีกลุ่มที่ 2 ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นในทิศทางเดียวกัน อาจเป็นผลจากสภาวะทางเศรษฐกิจในสถานที่อยู่เดิมต่ำ ทำให้หัวหน้าครัวเรือนย้ายเข้ามาทำการค้าในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีโอกาสในเชิงเศรษฐกิจที่ดีกว่า และอาชีพของภรรยากลุ่มที่ 4 ซึ่งปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต กรรมกรและผู้ปฏิบัติงานบริการ มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่าสตรีในกลุ่มอาชีพนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่ย้ายถิ่น สำหรับสตรีที่ย้ายถิ่น อาจเป็นเพราะการใช้วิทยาการสมัยใหม่เข้ามาแทนที่แรงงาน ส่วนเกินในชนบทเป็นเหตุให้เกิดปัญหาว่างงานในชนบทขึ้น หรือพื้นที่ทำการเพาะปลูกมีน้อย จึงนิยมย้ายเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นแหล่งที่ต้องการแรงงานมาก ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือน ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต กรรมกรหรือผู้ปฏิบัติงานบริการ และเกษตรกร และภรรยาที่ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า และเกษตรกร

ปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือนคือภูมิลำเนาเดิมที่อยู่นอกเขต และในเขตเทศบาล มีอิทธิพลในทิศทางเดียวกับการย้ายถิ่น อาจเป็นเพราะกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมความเจริญทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชากรที่อยู่ในเขต และนอกเขตจากจังหวัดอื่น ๆ ได้หลั่งไหลเข้าเมืองหลวงมากขึ้น จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ก็มี อิทธิพลต่อการย้ายถิ่นในทิศทางเดียวกัน แต่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยค่อนข้างต่ำ แสดงว่า ครัวเรือนที่ย้ายถิ่นมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ไม่มากนัก แต่อาจเป็นเพราะภาวะการครองชีพใน สถานที่อยู่เดิมและรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำ จึงเป็นเหตุให้ต้องย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ซึ่งมีโอกาสทางเศรษฐกิจดีกว่า และเมื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือนให้มีมาตรฐานการครองชีพสูง ขึ้น สำหรับการคุมกำเนิดซึ่งมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่าครัวเรือน ที่ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีการคุมกำเนิดน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่ได้ย้ายถิ่น อาจเนื่องจากมีความรู้ใน ด้านการวางแผนครอบครัวน้อยกว่า ปัจจัยทางสังคมที่ไม่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นได้แก่การศึกษา ของสามีและภรรยา

4.1.2 การวิเคราะห์อิทธิพล จากการวิเคราะห์เพื่อหาอิทธิพลทางตรงและทาง-อ้อมที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือน ปรากฏว่าปัจจัยที่ให้ผลทางตรง เช่นเดียวกับการ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ มี 6 ปัจจัย คือ ครัวเรือนที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตและในเขต เทศบาล อายุของภรรยา จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ การคุมกำเนิด และอาชีพของภรรยา กลุ่มที่ 4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .461 .326 -.083 .203 -.042 และ -.030 ตามลำดับ

ตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อม ไปยังการย้ายถิ่นของครัวเรือนมีดังนี้คือ

1. ภูมิลำเนาเดิมอยู่นอกเขตเทศบาล ส่งผลทางอ้อมไปยังการย้ายถิ่นมีทั้งหมด 19 เส้นทางคือ ส่งผลผ่านอายุของสามี อายุของภรรยา อายุแรกสมรสของภรรยาและจำนวน บุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผล ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 2 คือ ส่งผลผ่านอายุของสามี อายุของ ภรรยา อายุแรกสมรสของภรรยา การคุมกำเนิด และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลไปยัง การย้ายถิ่น เส้นทางที่ 3 คือ ส่งผลผ่านอายุของสามี อายุของภรรยา การคุมกำเนิด แล้ว ส่งผล ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 4 คือ ส่งผลผ่านอายุของสามี อายุของภรรยาและจำนวน บุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผล ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 5 คือ ส่งผลผ่านอายุของสามี

อายุของภรรยา การศึกษาของภรรยา อายุแรกสมรสของภรรยาและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้ว
 ส่งผลไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 6 คือ ส่งผลผ่านอายุของสามี อายุของภรรยา การศึกษา
 ของภรรยา อายุแรกสมรสของภรรยา การคุมกำเนิด และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลไป-
 ยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 7 คือ ส่งผลผ่านอายุของสามี อายุของภรรยา การศึกษาของภรรยา
 อายุแรกสมรสของภรรยาและการคุมกำเนิดแล้วส่งผลไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 8 คือ ส่ง
 ผลผ่านอายุของสามี อายุของภรรยา การศึกษาของภรรยาและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผ่าน
 ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 9 คืออายุของสามี อายุของภรรยา การศึกษาของภรรยา การคุม
 กำเนิดและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลผ่านไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 10 คือ ส่งผลผ่าน
 อายุของสามี อายุของภรรยา การศึกษาของภรรยาและการคุมกำเนิดแล้วส่งผลผ่านไปยังการ
 ย้ายถิ่น เส้นทางที่ 11 คือ ส่งผลผ่านอายุของสามี อายุของภรรยา การศึกษาของภรรยาและ
 อาชีพของภรรยาในกลุ่มที่ 4 แล้วส่งผลผ่านไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 12 คือ ส่งผลผ่านอายุ
 ของสามีและอายุของภรรยาไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 13 คือ ส่งผลผ่านการศึกษานอง
 ภรรยา อายุแรกสมรสของภรรยา จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลไปยังการย้ายถิ่น เส้นทาง
 ที่ 14 คือ ส่งผลผ่านการศึกษานองภรรยา อายุแรกสมรสของภรรยา การคุมกำเนิดและจำนวน
 บุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 15 คือ ส่งผลผ่านการศึกษานองภรรยา
 อายุแรกสมรสของภรรยาและการคุมกำเนิดแล้วส่งผลไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 16 คือ
 ส่งผลผ่านการศึกษานองภรรยาและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 17 คือ
 ส่งผลผ่านการศึกษานองภรรยา การคุมกำเนิดและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลไปยังการย้าย
 ถิ่น เส้นทางที่ 18 คือ ส่งผลผ่านการศึกษานองภรรยา และการคุมกำเนิดไปยังการย้ายถิ่น
 เส้นทางที่ 19 คือ ส่งผลผ่านการศึกษานองภรรยาและอาชีพของภรรยาในกลุ่มที่ 4 ไปยังการ
 ย้ายถิ่น

2. ภูมิภาคเอนาเดิมอยู่ในเขตเทศบาล ส่งผลทางอ้อมไปยังการย้ายถิ่นมีทั้งหมด 12
 เส้นทาง ซึ่งผลทางอ้อมมีลักษณะทำนองเดียวกันกับครัวเรือนที่มีภูมิภาคเอนาอยู่นอกเขตเทศบาล
 ตั้งแต่เส้นทางที่ 1 ถึง เส้นทางที่ 12 ที่ส่งผลทางอ้อมไปยังการย้ายถิ่นของครัวเรือน

3. อายุของสามี ส่งผลทางอ้อมไปยังการย้ายถิ่นมีทั้งหมด 12 เส้นทางคือ ส่งผล
 ผ่านอายุของภรรยา อายุแรกสมรสของภรรยาและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลไปยังการย้าย
 ถิ่น เส้นทางที่ 2 คือ ส่งผลผ่านอายุของภรรยา อายุแรกสมรสของภรรยา การคุมกำเนิดและ

อาชีพของภรรยาในกลุ่มที่ 4 ไปยังการย้ายถิ่น

5. การศึกษาของภรรยา มีผลทางอ้อมไปยังการย้ายถิ่นมีทั้งหมด 7 เส้นทาง คือ ส่งผลผ่านอายุแรกสมรสของภรรยาและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 2 คือ ส่งผลผ่านอายุแรกสมรสของภรรยา การคุมกำเนิดและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่แล้วส่งผลไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 3 คือ ส่งผลผ่านอายุแรกสมรสของภรรยา และการคุมกำเนิดไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 4 คือ ส่งผลผ่านจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 5 คือ ส่งผลผ่านการคุมกำเนิดและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 6 คือ ส่งผลผ่านการคุมกำเนิดไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 7 คือ ส่งผลผ่านอาชีพของภรรยาในกลุ่มที่ 4 ไปยังการย้ายถิ่น

6. อายุแรกสมรสของภรรยา ส่งผลทางอ้อมไปยังการย้ายถิ่นมีทั้งหมด 3 เส้นทาง คือ ส่งผลผ่านจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 2 คือส่งผลผ่านการคุมกำเนิดและจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ไปยังการย้ายถิ่น เส้นทางที่ 3 คือ ส่งผลผ่านการคุมกำเนิดไปยังการย้ายถิ่น

7. การคุมกำเนิด ส่งผลทางอ้อมผ่านจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ไปยังการย้ายถิ่น

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการย้ายถิ่นคือ การศึกษาของสามี อาชีพของสามีทุก ๆ กลุ่มและภรรยาที่ปฏิบัติงานวิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการค้าและผู้ปฏิบัติงาน เกษตรกรรม

4.1.3 การวิเคราะห์การจำแนกเพศ จากการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ และการย้ายถิ่นของครัวเรือนทั้ง 3 รูปแบบ สามารถสรุปผลได้ดังนี้.-

รูปแบบที่ 1 การวิเคราะห์การผันแปรชี้ให้เห็นว่า ภูมิภาคเดนมาร์กของครัวเรือน อายุของภรรยา การคุมกำเนิดและอาชีพของสามีมีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ และผลการวิเคราะห์การจำแนกเพศได้ชี้ให้เห็นว่า ครัวเรือนที่มีภูมิภาคเดนมาร์กนอกเขตมีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นเช่นเดียวกับครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาล และเป็นครัวเรือนที่ภรรยามีอายุในวัยตอนต้น มีการคุมกำเนิดน้อยกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น โดยที่หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นโดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.57 และเพิ่มเป็น 0.60 เมื่อนำตัวแปรผันร่วมเข้ามาพิจารณาด้วย

รูปแบบที่ 2 ลักษณะคล้ายกับรูปแบบที่ 1 โดยแทนตัวแปรอาชีพของสามี ด้วยอาชีพของภรรยา ผลการวิเคราะห์การผันแปรชี้ให้เห็นว่า ภูมิลำเนาเดิมของครัวเรือน อายุของภรรยา การคุมกำเนิดมีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ และผลการวิเคราะห์ การจำแนกหมู่ให้ผล เช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 แต่อาชีพของภรรยาไม่มีผลต่อการย้ายถิ่นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่น โดยมีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.57 และเพิ่มเป็น 0.61 เมื่อนำตัวแปรผันร่วมเข้ามาพิจารณาด้วย

รูปแบบที่ 3 ได้เปลี่ยนจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ซึ่งเป็นตัวแปรผันร่วม ในรูปแบบที่ 1 และ 2 มาเป็นตัวแปรหลัก การวิเคราะห์การผันแปรชี้ให้เห็นว่า ภูมิลำเนาเดิมของ ครัวเรือน อายุของภรรยา จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ การคุมกำเนิดและอาชีพของสามี มีความ สัมพันธ์กับการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ได้ชี้ให้เห็นว่า ภูมิลำเนาเดิมที่อยู่นอกเขตและในเขตเทศบาล มีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นใกล้เคียงกัน และ เป็นครัวเรือนที่ภรรยามีอายุต่ำกว่า 24 ปี มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตค้ำคือ 0 - 2 คน มีการคุม กำเนิดน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่ย้ายถิ่น และหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่น โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.58 ทั้งก่อนและหลังการนำตัวแปรผันร่วมเข้ามาพิจารณา

จากการวิเคราะห์ทั้ง 3 วิธี ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัย ทางสังคม ได้แก่ อายุของภรรยา อาชีพของภรรยา กลุ่มที่ 4 ภูมิลำเนาเดิมและการคุมกำเนิด มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือนซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน ยกเว้น การศึกษาทั้งของสามีและภรรยา และการอธิบายปัจจัยการย้ายถิ่นของครัวเรือนโดยวิธีการถด ถอยพหุคูณ การวิเคราะห์อิทธิพลและการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ ปัจจัยที่ให้ผลสอดคล้องกัน ทั้ง 3 วิธี ดังกล่าว ได้แก่ ภูมิลำเนาเดิมของครัวเรือน อายุของภรรยา จำนวนบุตรที่มีชีวิต อยู่ และการคุมกำเนิด ส่วนอาชีพของภรรยาให้ผลสอดคล้องกันเฉพาะการวิเคราะห์การถด ถอยพหุคูณและการวิเคราะห์อิทธิพล และอาชีพของสามีให้ผลสอดคล้องกันเฉพาะการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณและการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ จะเห็นว่าการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ อธิบายได้เฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเท่านั้น ในขณะที่การวิเคราะห์อิทธิพลสามารถอธิบาย ทั้งปัจจัยที่มีผลทางตรงและทางอ้อมต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือนได้ โดยสามารถนำอายุแรก

สมรสของภรรยาซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยตรงกับการย้ายถิ่น เข้ามาพิจารณาในการวิเคราะห์อิทธิพลได้ ส่วนการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ นอกจากจะแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทั้ง ก่อนและหลังการควบคุมตัวแปรพันร่วมแล้ว ยังสามารถอธิบายอิทธิพลในแต่ละกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระที่มีต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือนได้อีกด้วย

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 เนื่องจากข้อถกเถียงที่ว่าวิเคราะห์เป็นข้อมูลสามะโน ซึ่งมีข้อถกเถียงเฉพาะข้อมูลพื้นฐานทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมเท่านั้น ดังนั้นหากต้องการศึกษาให้ละเอียดยิ่งขึ้น ควรใช้ปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญต่อการย้ายถิ่น เช่นปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์เข้ามาวิเคราะห์ด้วย

4.2.2 ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้พิจารณาถึงจังหวัดและภาคที่อยู่ก่อนย้ายมา เนื่องจากข้อมูลตัวอย่างของครัวเรือนที่ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดหรือภาคอื่น ๆ มีจำนวนน้อย ดังนั้นหากต้องการวิเคราะห์เป็นรายจังหวัดหรือรายภาคก็สามารถวิเคราะห์ได้โดยการวิเคราะห์ในตนเองเดียวกัน

4.2.3 การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นนอกจากวิธีที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจศึกษาโดยวิธีอื่นได้ เช่นการวิเคราะห์โดยใช้ Chi Square เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามว่าปัจจัยใดจะมีผลต่อการย้ายถิ่นของครัวเรือน หรือการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) เพื่อศึกษาลำดับอิทธิพลและทิศทางของปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่น โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ ครัวเรือนที่มีการย้ายถิ่น และครัวเรือนที่ไม่มีการย้ายถิ่น